

„Razem bezpiecznej” we Włocławku

Zadaniem placówek edukacyjnych jest troska o rozwój młodzieży – nie tylko intelektualny, lecz także moralny i społeczny. W ramach projektu „Bezpieczne szkoły Śródmieścia” stworzono platformę służącą realizacji celów edukacji społecznej w szkołach, które zostały nim objęte. Do jej głównych zadań należały ograniczenie zachowań aspołecznych wśród młodzieży oraz aktywizacja zewnętrznych partnerów na rzecz poprawy bezpieczeństwa w środowisku lokalnym. Służyły temu inicjatywy sportowe oraz inne zajęcia pozalekcyjne, mające na celu tworzenie pozytywnych więzi społecznych.

Uczestnicy projektu „Razem bezpiecznej” we Włocławku

Do projektu „Bezpieczne szkoły Śródmieścia” przystąpiły Szkoły Podstawowe nr 3, 10 i 14 oraz Gimnazja nr 6 i 9 usytuowane w centrum miasta. Liczyły one łącznie ponad 1900 uczniów, z czego w szkołach podstawowych uczyło się ich 1570, natomiast w gimnazjach – jedynie 330. Były to przede wszystkim dzieci mieszkające w obwodach szkół. Placówki w Śródmieściu posiadają duże rezerwy wolnych miejsc i nie jest to spowodowane jedynie niższym demograficznym, ale wiąże się głównie z popularnością innych szkół wśród kandydatów. W roku szkolnym 2010/2011 zaledwie 105 na 394 uczniów zamieszkujących w rejonie Gimnazjum nr 9 uczęszczało do niego – znaczna liczba dzieci, szczególnie z dobrymi wynikami w nauce, po ukończeniu szkoły podstawowej wybrała placówki poza obwodem. Taka sytuacja doprowadziła do tego, że do gimnazjów samorządowych (aktualnie jednego gimnazjum) w centrum miasta trafia młodzież z najłabszymi wynikami w nauce. Dodatkowo zasilają je rów-

nież uczniowie z innych dzielnic, którzy nie radzą sobie w swoich szkołach z powodów edukacyjnych lub wychowawczych.

Diagnoza sytuacji w szkołach Śródmieścia przed rozpoczęciem projektu: problemy i trudności

Diagnoza środowiska szkół Śródmieścia pozwoliła na zarysowanie cech przeciętnej rodziny osiedlonej w tej dzielnicy. W większości przypadków mamy do czynienia z rodziną pełną i wielodzietną, mieszkającą w starym budownictwie, często bez wygod. Pracuje przeważnie jedno z rodziców, zatem osiągnane dochody są niskie lub bardzo niskie, rodzina korzysta więc z różnych form pomocy społecznej.

Trudna sytuacja ekonomiczna oraz narastająca patologizacja środowiska rodzinnego przekładają się na problemy wychowawcze, jakie sprawia młodzież szkolna tej dzielnicy. Wśród uczniów znacznie wzrosła liczba zachowań i postaw aspołecznych, mają

oni trudności z rozróżnianiem dobra i zła. Wszystko to prowadzi do agresywnych zachowań, kradzieży, aktów wandalizmu, obniżenia wieku inicjacji seksualnej oraz sięgnięcia po pierwszego papierosa i napoje alkoholowe.

W ostatnim czasie wzrosła liczba nadzorów kuratorskich i interwencji patroli policyjnych w sprawach młodzieży szkolnej z rejonu objętego projektem. Uczniowie śródmiejskich szkół wykazują się frekwencją niższą niż średnia frekwencja w pozostałych szkołach, szczególnie dotyczy to Szkoły Podstawowej nr 3 i Gimnazjum nr 9 (frekwencja odpowiednio 85,2% i 79,96% przy średnich miasta 90,97% i 86,08%, dane za rok szkolny 2010/2011). Znajduje to swoje odzwierciedlenie w nagannych ocenach zachowania, które w największym zakresie dotyczą zarówno szkół podstawowych, jak i gimnazjalnych z tej dzielnicy miasta.

Kontekst środowiskowy ma bezpośrednie przełożenie na wyniki w nauce, w tym na ▶

Nowy numer „Informatora Oświatowego”

Zapraszamy do lektury nowego numeru „Informatora Oświatowego – Biuletynu Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli” (1/2013). Jednym z tematów wiodących numeru są zagadnienia bezpieczeństwa i zdrowia.

[Więcej informacji](#)

▶ wyniki egzaminów zewnętrznych. Wszystkie szkoły usytuowane w Śródmieściu wypadają na testach gorzej niż pozostałe, ich wynik jest niższy niż średni wynik miasta. Szczególnie niepokojące na przestrzeni lat były rezultaty Szkoły Podstawowej nr 3 (stanin 1 – najniższy – w latach 2008 i 2009, stanin 2 – bardzo niski – w roku 2010) oraz Gimnazjów nr 6 i 9 (stanin bardzo niski z obu części egzaminu na przestrzeni kolejnych lat). Szkoły te przodują także w niechlubnych statystykach dotyczących uczniów niepromowanych i powtarzających klasę oraz posiadają najmniejszy odsetek uczniów promowanych z wyróżnieniem.

Władze samorządowe, wspierając działania szkół, od wielu lat podejmują przedsięwzięcia zmierzające do wyrównywania szans edukacyjnych uczniów z tego środowiska. Zrealizowane zostały znaczące inwestycje w zakresie doskonalenia bazy oświatowej, a w latach 2008–2010 przeprowadzono remont Szkoły Podstawowej nr 3. Dobre i ciągle polepszane warunki bazowe posiadają również pozostałe placówki tej dzielnicy – zachęcają, a nie zniechęcają uczniów. Przy Szkołach Podstawowych nr 3 i 10 powstały nowe boiska, a przy Szkole Podstawowej nr 10 funkcjonuje już plac zabaw zbudowany w ramach programu „Radosna Szkoła”. Trwa budowa kolejnego takiego placu przy Szkole Podstawowej nr 3. W ramach tego samego

programu wszystkie szkoły podstawowe zostały wyposażone w nowe wewnętrzne sale zabaw.

Ponadto, w ramach zrealizowanego przez samorząd projektu PO KL „E-usługi, e-organizacja”, Szkoły Podstawowe nr 3, 10 i 14 zostały wyposażone w dziesięć tablic interaktywnych. Do szkół Śródmieścia w pierwszej kolejności kierowane są środki na realizację wycieczek zimowego i letniego. Organizacja pracy tych placówek uwzględnia szczególne potrzeby dzieci pod względem opieki świetlicowej (więcej grup) oraz liczebności uczniów (mniejsze oddziały). Szkoły usytuowane w tej dzielnicy brane są pod uwagę podczas rozważania możliwości udziału w programach wspierających rozwój ucznia. W ramach projektów „Lepsza przyszłość” i „Lepsza przyszłość – raz jeszcze” (POKL, działanie 9.1) oraz „Podnoszenie osiągnięć edukacyjnych uczniów szkół podstawowych województwa kujawsko-pomorskiego” przeprowadzono zajęcia dodatkowe nakierowane na podniesienie wyników w nauce.

Na zauważenie zasługuje także realizowany przez samorząd w latach 2007–2009 „Program na rzecz społeczności romskiej”, która zamieszkuje w środowisku śródmiejskim. Jego celem było przede wszystkim wsparcie dzieci romskich uczęszczających do

szkół, podwyższenie ich niskiej frekwencji i pomoc w realizacji obowiązku szkolnego. Zorganizowano zajęcia wyrównawcze, integracyjne, socjalizacyjne i wspomagające rozwój uczniów romskich. Ponadto program zakładał wyposażenie ich w podręczniki, przybory szkolne, stworzenie warunków pełnego i aktywnego uczestnictwa w zajęciach lekcyjnych, rozpoznawanie uzdolnień i talentów, troskę o ich właściwy rozwój oraz budowanie, wbrew funkcjonującym stereotypom, pozytywnego obrazu świata romskiego w lokalnej społeczności. Realizacja tego programu zakończyła się z powodu odpływu uczniów pochodzenia romskiego, którzy wyemigrowali z rodzinami lub ukończyli szkołę.

Geneza projektu „Bezpieczne szkoły Śródmieścia”

W roku szkolnym 2010/2011 dobiegły końca realizowane przez samorząd projekty unijne obejmujące szkoły podstawowe i gimnazja. W poszukiwaniu nowych możliwości nasze zainteresowanie wzbudził rządowy program ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań „Razem bezpieczniej”. W jego ramach zostały określone działania i kierunki aktywności, m.in. bezpieczeństwo w szkole. Odpowiadało to naszym potrzebom, a dodatkowo dawało możliwość pozyskania wsparcia finansowego na realizację projektu. ▶

Organizacja wycieczek dzieci i młodzieży szkolnej

Poradnik dla organizatorów, kierowników i wychowawców (z suplementem elektronicznym)

Krzysztof Rychlewski
Gdańsk: ODDK, 2011

W książce znajduje się m.in. opis wymaganych kwalifikacji i zakresu obowiązków kadry organizującej wycieczki, plan pracy i plan finansowy. Czytelnicy zapoznają się także z wybranymi zagadnieniami dotyczącymi bezpieczeństwa w czasie wycieczki.

Dołączony do książki suplement elektroniczny zawiera wszystkie formularze występujące w publikacji, m.in. formularze zgłoszeń wycieczki dzieci i młodzieży, zakresy czynności kadry, kartę kwalifikacyjną uczestnika wycieczki, regulamin kąpielni, protokół powypadkowy, a także formularze do obliczeń planu finansowego.

Źródło

▶ Wstępne zainteresowanie szkół przystąpieniem do projektu spotkało się z dużą zachętą ze strony wojewódzkiego koordynatora programu.

Szkoły Śródmieścia zostały wskazane jako ewentualni beneficjenci projektu. Późniejsze spotkanie z dyrektorami pięciu placówek i przedstawienie im możliwości udziału w przedsięwzięciu wzbudziło zdecydowane zainteresowanie i akceptację. Chęć działania wyraziły także rady pedagogiczne i całe społeczności szkolne.

Powołano pięć zespołów ds. opracowania i realizacji projektu. W skład tego gremium w każdej ze szkół weszli: przedstawiciele wychowawców klas I–III i IV–VI, pedagog, nauczyciel wychowania fizycznego, przedstawiciel rodziców, przedstawiciel uczniów. Pracami zespołu kierował koordynator. Pięciu szkolnych koordynatorów utworzyło zespół międzyszkolny. Do jego prac zostali zaproszeni przedstawiciele instytucji i organizacji działających na rzecz oświaty i bezpieczeństwa, którzy uczestniczyli w pracach na etapie planowania, a następnie realizacji projektu. Odpowiedzialność za sprawną realizację całego projektu, za kontakty z koordynatorem oraz z zewnętrznymi partnerami została scedowana na jedną osobę – dyrektora Szkoły Podstawowej nr 10. Opracowanie wspólnie wniosek otrzymał pozytywną

ocenę koordynatora działań wojewódzkich w ramach programu „Razem bezpiecznej” i razem z rekomendacją został przesłany do MSWiA. Następnie uzyskał ostateczną akceptację i dofinansowanie.

Całkowity koszt projektu wynosił 200 tys. zł, z czego 50% stanowiła kwota dotacji, a pozostałe 100 tys. – wkład własny samorządu. W ramach tych środków zakupiono 10 wysokiej klasy kamer (po dwie dla każdej placówki), które zostały włączone do istniejącego systemu monitoringu zewnętrznego, 20 rowerów, 5 systemów radiowęzłów oraz sprzęt sportowy. Pokryto także wydatki związane z udziałem uczniów w różnego rodzaju imprezach i konkursach. Pracę nauczycieli wliczono jako koszt własny niepieniężny, co było niezwykle istotne w związku z rosnącymi budżetowymi ograniczeniami samorządu.

W realizację projektu włączyły się instytucje wspomagające proces wychowania, m.in. świetlice środowiskowe, miejscowe parafie, PTTK, ZHP, PCK, MOPR, WOPR, WORD, straż miejska, policja, Włocławskie Towarzystwo Siatkówki, uczniowie I Liceum Ogólnokształcącego, studenci Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej i Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej, sportowcy. Udział tych partnerów zakładał wysoki poziom i atrakcyjność realizacji wielu przedsięwzięć. Ponadto ich celem było utrwalenie

i zaktywizowanie działań różnych podmiotów na rzecz środowiska. Zaangażowanie organizacji i instytucji wspierających polegało na czynnym udziale w przeprowadzaniu lekcji, prelekcji, warsztatów i szkoleń, pokazów – np. ratownictwa wodnego, współorganizowaniu konkursów i przeglądów, zabezpieczaniu rajdów rowerowych i imprez plenerowych, udostępnianiu przez WORD miasteczka ruchu drogowego i specjalistycznych sal wykładowych. Współorganizatorzy dostarczyli także materiały edukacyjne, ufundowali nagrody i poczęstunek dla uczniów. Niezmiernie ważne było włączenie do projektu rodziców uczniów oraz zainteresowanie ich tą inicjatywą.

Szczegółowy opis założeń, najważniejszych działań i uczestników projektu

Poczucie bezpieczeństwa decyduje o jakości życia i rozwoju młodego człowieka. Dlatego stworzenie bezpiecznych warunków funkcjonowania szkół i wychowanie dla bezpieczeństwa jest zasadniczym zadaniem szkoły i organu prowadzącego. Priorytetowymi celami projektu „Bezpieczne szkoły Śródmieścia” było ograniczenie skali zjawisk i zachowań, które budzą powszechny sprzeciw i poczucie zagrożenia, wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród uczniów, zapobieganie przestępczości i aspołecznym zachowa-

Akcja informacyjna – *NIE dla czadu*

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej rozpoczęły kampanię informacyjną *NIE dla czadu*. Akcja ma na celu edukację w kwestii zagrożeń, jakie niesie za sobą nieprawidłowe używanie piecyków gazowych i urządzeń grzewczych, które w konsekwencji może prowadzić do śmiertelnych zatruc tlenkiem węgla. Podczas dwóch poprzednich sezonów grzewczych (listopad–marzec) tlenek węgla zabił w sumie 217 osób, a prawie 4 tys. osób było poszkodowanych. Akcja informacyjna potrwa do marca 2013 r., czyli do końca sezonu grzewczego.

Wszelkie niezbędne materiały edukacyjne zawierające m.in. informacje o tym jakie są pierwsze objawy zatrucia, jak pomóc osobie, która ulegnie zatruciu czadem oraz wskazówki, co zrobić, aby ustrzec się przed zatruciem tlenkiem węgla dostępne są na stronach [Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Komendy Głównej Straży Pożarnej](#). Zostały one także udostępnione za pośrednictwem strony Kuratorium Oświaty w Warszawie.

Źródło

niom, a przez to poprawa wizerunku szkół funkcjonujących w Śródmieściu oraz aktywizacja lokalnych partnerów. Założeniem było osiągnięcie powyższych celów poprzez podniesienie świadomości uczniów i rodziców w zakresie przyczyn przemocy. Dodatkowo autorzy projektu dążyli do kształtowania przekonania o konieczności walki z agresją, rozwoju wychowawczych kompetencji rodziców i nauczycieli oraz zaktywizowania środowiska lokalnego na rzecz przeciwdziałania negatywnym zjawiskom, np. poprzez stworzenie uczniom wzorców postępowania, wskazanie alternatywy dla zachowań agresywnych czy przebywania na ulicy z powodu braku innych zajęć. Starano się wskazywać uczniom możliwości organizowania czasu wolnego zgodnie z zainteresowaniami oraz zasadami bezpiecznego i zdrowego stylu życia.

Realizacja projektu wymagała szczególnie starannego doboru metod i form pracy, aby zainteresować i zachęcić uczniów. W tym celu zostały wykorzystane różne strategie i metody oddziaływań profilaktycznych, które miały na celu nauczenie młodych ludzi umiejętności psychologicznych i społecznych, istotnych w podejmowaniu bezpiecznych decyzji, np. radzenia sobie ze stresem, odpierania nacisków otoczenia, nieagresywnych metod rozwiązywania konfliktów. Cele te realizowane były za sprawą szeregu

spotkań edukacyjnych i pogadanek ze specjalistami, terapeutami oraz sportowcami. Kolejną metodą była strategia alternatyw, polegająca na proponowaniu różnych zajęć o pozytywnym charakterze i angażowaniu w nie młodych ludzi. Mają oni w ten sposób szansę na zaspokojenie (choć częściowe) swoich podstawowych potrzeb emocjonalnych, realizację ważnych celów oraz naukę radzenia sobie z życiowymi trudnościami. Działania zaplanowane i zrealizowane w ramach projektu skupiały się wokół następujących haseł tematycznych: „Sportem zwalczamy agresję”, „Żyj z pomysłem”, „Zielone światło dla bezpieczeństwa” i „Twój wybór, Twoje życie”.

Sport to forma rozładowania złych emocji, radzenia sobie w trudnych sytuacjach, walka z własnymi słabościami. W ramach przedsięwzięć sportowych zaplanowano międzyszkolną olimpiadę sportową. Jej realizacja przebiegała przy współudziale szkół sieci „Kujawy”, współpracujących w ramach programu Centrum Edukacji Obywatelskiej – SUS. Przeprowadzono także turniej siatkówki halowej oraz rozgrywki siatkówki plażowej pod nazwą *Plaża miejska*. Odbył się ponadto turniej o Puchar Proboszcza Parafii pw. Najświętszego Zbawiciela i szkolne olimpiady sportowe. Ważnym wydarzeniem było spotkanie z popularnymi lokalnymi sportowcami, którzy stanowią autorytet i wzór dla

wielu uczniów. Koszykarze Anwilu Włocławek, Aneta Szczepańska – srebrna medalistka w judo z olimpiady w Atlancie – i inni sportowcy rozmawiali z młodymi ludźmi na temat roli sportu w życiu człowieka, pokonywaniu negatywnych emocji i radzeniu sobie z przegraną.

W ramach poddziałania „Żyj z pomysłem” w każdej szkole został założony radiowęzeł zakupiony z funduszu projektowego oraz powołano zespoły uczniowskie do realizacji szkolnych audycji. Mali redaktorzy zrealizowali programy na temat zachowań asertywnych, przeprowadzili wywiady z osobami, które znalazły sposób na pokonanie agresji, i udzielali porad. Szczególnym zainteresowaniem cieszyło się *Moje pięć minut*, czyli prezentacja zainteresowań i talentów uczniów, nauczycieli, rodziców i dziadków. Realizacja tego pomysłu wpisała się w ogłoszony przez MEN Rok odkrywania talentów, a następnie Rok szkoły z pasją. Szkolne zespoły redakcyjne odwiedziły studio lokalnej rozgłośni radiowej Radio Gra, gdzie otrzymały od pracowników wiele praktycznych rad. W ocenie dyrektorów pomysł zainstalowania szkolnego radia był bardzo trafiony, wzbudził duże zainteresowanie i stale przyciąga uczniów chętnych do działania.

Udział w zajęciach parafialnych grup artystycznych to również przykład interesującej ▶

Wychowanie fizyczne w szkole

Poradnik dla nauczyciela

Mariusz Berczyński
Warszawa: ORE, 2012

Zapraszamy do lektury nowej publikacji ORE *Wychowanie fizyczne w szkole. Poradnik dla nauczyciela*. Jednym z tematów omówionych w poradniku są zagadnienia dotyczące bezpiecznej aktywności fizycznej.

Książka powstała w ramach projektu „Wdrożenie podstawy programowej kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, ze szczególnym uwzględnieniem II i IV etapu edukacyjnego”.

[Publikacja do pobrania](#)

► formy spędzania wolnego czasu. Dużą popularnością cieszył się konkurs *Mam Talent*, podczas którego uczniowie ze wszystkich szkół biorących udział w projekcie mieli okazję do zaprezentowania swoich uzdolnień wokalnych, tanecznych lub innych. Przegląd talentów miał miejsce także podczas dużej imprezy *Młodzi z Mikołajem na rzecz bezpieczeństwa*, kiedy uczniowie w świątecznych okolicznościach prezentowali swoje umiejętności plastyczne, literackie, wokalne, taneczne i sportowe. Wszyscy rywalizowali przy kulturalnym, gorącym dopingiu. Na uczestników czekały nagrody i dyplomy.

Placówki objęte projektem znajdują się w centrum miasta, ważnym problemem jest więc bezpieczeństwo uczniów w drodze do szkoły i do domu. W związku z powyższym, realizacja zadań związanych z wychowaniem komunikacyjnym jest niezwykle istotna, ponieważ przyczynia się do wykształcenia odpowiedzialnych użytkowników dróg. W ramach „Zielonego światła dla bezpieczeństwa” opracowano i przeprowadzono programy szkoleniowe dla uczniów w zakresie bezpiecznego poruszania się po ruchliwych ulicach centralnej dzielnicy miasta (szczególnie w okresie wzmózonych remontów ulic), korzystania z komunikacji miejskiej, udzielania pierwszej pomocy. Zajęcia odbywały się zarówno w szkołach, na zajęciach techniki i godzinach z wychowawcami,

jaki i poza zajęciami – z udziałem policjantów i przedstawicieli PCK oraz w siedzibie Włocławskiego Ośrodka Ruchu Drogowego. Atrakcyjną dla uczniów formą rozmów o bezpieczeństwie komunikacyjnym była autokarowa wycieczka włocławskimi ulicami, zorganizowana przez policjantów z Wydziału Ruchu Drogowego. Ciekawe były także spotkania z dogoterapeutą i trenerami psów, którzy mówili o bezpiecznych zachowaniach w kontaktach z psem.

Bardzo ważnym elementem projektu była edukacja medyczna. Podczas szkoleń uczniowie nabyli podstawowych umiejętności z zakresu udzielania pierwszej pomocy. Dowiedzieli się, jak w bezpieczny sposób ratować życie osobom poszkodowanym w wypadkach, jak się zachować, gdy sami muszą udzielić sobie podstawowej pomocy medycznej oraz jak w takich sytuacjach powinna wyglądać współpraca ze służbami alarmowymi.

Zadania do realizacji w obszarze profilaktyki uzależnień pod hasłem „Twój wybór, Twoje życie” obejmowały warsztaty dla rad pedagogicznych, rodziców i uczniów przeprowadzone z udziałem specjalistów z policji i PCK. Uczniowie i rodzice dyskutowali także z przedstawicielem straży miejskiej o zasadach i celowości działania miejskiego monitoringu oraz jego wpły-

wie na wzrost poczucia bezpieczeństwa w centrum miasta. Temat bezpieczeństwa w sieci był podejmowany z kolei przez prelegentów podczas debaty zorganizowanej w WSHE, w której uczestniczyli nauczyciele ze szkół biorących udział w projekcie. Ponadto wszyscy uczniowie starszych klas szkół podstawowych i gimnazjaliści zostali zapoznani z odpowiedzialnością nieletnich wynikającą z przepisów prawa – spotkania przeprowadzili policjanci, strażnicy miejscy i prokurator. Podsumowaniem tych działań był spektakl profilaktyczny zaprezentowany przez teatr Maska z Krakowa i sesja plakotowa na temat uzależnień, połączona z wystawą prac konkursowych uczniów klas V–VI szkół podstawowych i I–III gimnazjum.

Uczniowie chętnie dzielili się swoją wiedzą dotyczącą zagadnień omawianych podczas realizacji projektu „Bezpieczne szkoły Śródmieścia”. Wypowiadali się na te tematy w szkolnych czasopismach „Wykrzyknik” i „Rady i Porady” – pisali reportaże, felietony, sprawozdania, opowiadania, limeryki, wiersze i fraszki.

Efekty i osiągnięte cele projektu, trudności w ramach jego realizacji

Na początku 2012 r. podsumowaliśmy realizowany projekt – najpierw w zespole roboczym, a następnie z udziałem uczniów, ►

IX Ogólnopolska Konferencja Penitencjarna Pozytywne programy oddziaływań i ochrony przed przestępczością zorganizowaną

14 marca odbyła się IX Ogólnopolska Konferencja Penitencjarna Pozytywne programy oddziaływań i ochrony przed przestępczością zorganizowaną. Konferencja poświęcona była analizie i promocji przedsięwzięć przeciwdziałających patologicznym zachowaniom młodych ludzi i zgromadziła m.in. przedstawicieli wielu instytucji rządowych, samorządowych, sądownictwa, policji, szkół i placówek oświatowych, uczelni wyższych.

[Więcej informacji](#)

▶ rodziców i przedstawicieli instytucji oraz organizacji współpracujących ze szkołami w realizacji zadań. Wykorzystane zostały w tym celu wnioski pedagogów, strażników miejskich i policjantów pochodzące z bieżącej obserwacji zachowań uczniów i liczby interwencji oraz porównawcza analiza efektów edukacyjno-wychowawczych. Pomimo działań zmierzających w kierunku stworzenia podłoża do pozytywnych zachowań społecznych, trudno na tym etapie mówić o realnej poprawie.

Dobrym przykładem może tu być przypadek Gimnazjum nr 9, gdzie aż trzykrotnie została przeprowadzona akcja ewakuacyjna z powodu anonimowej informacji o podłożeniu materiałów wybuchowych. Mimo że nie można jeszcze mówić o pozytywnych zmianach w ujęciu statystycznym, projekt miał wpływ na zachowanie konkretnych jednostek. Zauważono, że u niektórych uczniów nastąpiła poprawa zachowania wynikająca z ich uczestnictwa w zajęciach integracyjnych i edukacyjnych.

Wydaje się, że program poprawił wspólne poczucie bezpieczeństwa i pomógł tymczasowo zapewnić części uczniów alternatywę dla zachowań aspołecznych oraz wyrwać ich ze środowisk patologicznych. Rozmiary projektu nie pozwoliły dotrzeć do poważnych problemów uczniów sprawiających

największe trudności wychowawcze (kłopoty w środowisku rodzinnym, problemy osobowościowe).

Uczniowie w ankietach bardzo pozytywnie ocenili przedsięwzięcia, w których brali udział, a szczególnie zapamiętali duże imprezy sportowe i zajęcia ze służbami mundurowymi. Dzieci i młodzież deklarują zwiększenie poczucia bezpieczeństwa, jak również pozytywny wpływ projektu na własne zachowanie.

Zmiany u uczniów potwierdzili także pedagodzy. Z punktu widzenia założeń projektu, oprócz opinii młodzieży, istotna jest ocena społeczna całego przedsięwzięcia, która potwierdziła widoczny sens przeprowadzonych działań. Nastąpił wzrost świadomości w zakresie zagrożeń i ich zwalczania oraz zbudowano przekonanie o potrzebie wspólnej walki z ich przejawami.

Wśród dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych zwiększyła się odpowiedzialność za własne postępowanie i podejmowane decyzje, zostały wskazane sposoby bezpiecznego spędzania czasu, zaktywizowano rodziców poprzez czynne włączenie ich w realizację projektu jako adresatów wielu działań, np. warsztatów i szkoleń na temat profilaktyki i udzielania pierwszej pomocy, czy odbiorców wytworów przygotowanych

przez dzieci, np. spektakli, rozgrywek sportowych. Nadal pozostaje jednak duży odsetek rodziców biernych – szkołom zależy na nich najbardziej, są jednak problemy z dotarciem do nich.

Cennym efektem projektu jest utrwalenie i rozszerzenie dotychczasowych form współpracy w środowisku lokalnym między szkołami, instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz bezpieczeństwa dzieci i młodzieży. Szczególne zacieśnienie relacji nastąpiło pomiędzy społecznościami szkolnymi, także na poziomie kadry pedagogicznej. Udział kilku szkół funkcjonujących w jednym środowisku w projekcie „Razem bezpieczniej” pozwolił na wymianę doświadczeń, przepływ niezbędnych informacji oraz integrację dzieci i młodzieży mieszkających obok siebie. Uczestnicy projektu podkreślali konieczność kontynuacji i utrwalania działań wspólnot szkolnych, uczniów, nauczycieli, rodziców i otaczającego środowiska w obszarze budowania systemu przeciwdziałania przemocy w celu dążenia do zmiany postaw młodzieży i wizerunku środowiska szkolnego Śródmieścia.

Cenną wartością realizowanego przedsięwzięcia była wyzwolona aktywność, która doprowadziła do odkrycia nowych możliwości działań nieprzewidzianych we wniosku. Projekt został wzbogacony o współudział ▶

Programy profilaktyczne

Podstawy profesjonalnej psychoprofilaktyki

Joanna Szymańska
Warszawa: ORE, 2012

Wydział Wychowania i Profilaktyki rekomenduje szkołom i placówkom oświatowym oraz samorządom wydanie elektroniczne poradnika *Programy profilaktyczne. Podstawy profesjonalnej psychoprofilaktyki* autorstwa Joanny Szymańskiej. Obecna rozszerzona wersja uwzględnia najważniejsze „nowości” profilaktyczne. Znajdą w niej Państwo między innymi informacje o czynnikach ryzyka, czynnikach chroniących i zjawisku odporności, nową klasyfikację i definicje poziomów profilaktyki, a także omówienie warunków skuteczności programów wdrażanych w szkołach. Zachęcamy do lektury!

[Publikacja do pobrania](#)

▶ w kampanii „Rowerowy Włocławek” w ramach Europejskiego Tygodnia Zrównoważonego Transportu, którego organizatorami były Włocławska Informacja Turystyczna, Komenda Miejska Policji i Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa. Uczniowie włączyli się także do ekologicznego happeningu z okazji „Dnia bez samochodu”. Towarzyszyło temu wiele przedsięwzięć, m.in. konkursy wiedzy i sprawnościowe. Uczniowie zaprojektowali liczne transparenty i ulotki kierowane do mieszkańców miasta, wykonali prace plastyczne przedstawiające pomysły na ekologiczny pojazd. Do ściślejszej współpracy ze szkołami w realizacji projektu włączyła się Włocławska Informacja Turystyczna, np. poprzez zorganizowanie wycieczki z przewodnikami ulicami Śródmieścia. Uczniowie odkryli historię i bogactwo miejsc, które mijają codziennie w drodze do szkoły. Innym przykładem dodatkowych inicjatyw był udział dzieci w przeglądzie spektakli profilaktycznych przygotowanych przez grupy teatralne szkół ponadgimnazjalnych w ramach programu „Razem bezpiecznej”. Ich kontynuacją były zajęcia z uczniami przeprowadzone przez wychowawców i pedagogów.

Realizacja projektu przyniosła pozytywne efekty, ponieważ dała impuls do kontynuacji działań z większym zaangażowaniem ze strony szkół oraz ze współudziałem środo-

wiska lokalnego. Pomimo że program się zakończył, pozostały nawiązane międzyskolne i środowiskowe kontakty, które funkcjonują i przynoszą kolejne wspólne przedsięwzięcia, co jest naprawdę budujące. Oczywiście organ prowadzący monitoruje je, sugeruje możliwości udziału w inicjatywach organizowanych przez instytucje miejskie, wspiera je organizacyjnie i finansowo. Każda szkoła w 2012 r. podjęła indywidualnie szereg działań będących kontynuacją zrealizowanego programu.

Rekomendacje dla samorządów, stojących wobec problemu obniżającego się bezpieczeństwa w szkołach

Organ prowadzący, nie tylko z ustawowego obowiązku, nie może stać obojętnie wobec problemu obniżającego się bezpieczeństwa w szkołach. Dostrzegamy wagę edukacji dla bezpieczeństwa z punktu widzenia wyrównywania szans edukacyjnych uczniów z najbardziej zaniedbanych rejonów. Pragniemy, aby nasi młodzi mieszkańcy odczuwali coraz wyższą jakość życia, ale także mieli świadomość współodpowiedzialności za jej tworzenie. Prewencyjne działania na rzecz dzieci i młodzieży ze środowisk ubogich, w celu zapobiegania ich wykluczeniu społecznemu, to jedno z najważniejszych zadań szkoły i organu prowadzącego.

Każda placówka, realizując program wychowawczy, regularnie organizuje zajęcia profilaktyczne z zakresu umiejętności psychologicznych i społecznych oraz radzenia sobie z agresją i przemocą. Praktyka pokazuje, że działania wewnątrzszkolne są niewystarczające. Aby zmienić istniejący stan rzeczy, należy stworzyć system, włączyć do niego jak najszerszy krąg pozaszkolnych sojuszników. Istotne jest, aby szkoła nie pozostawała sama ze swoimi problemami, a odczuwała zainteresowanie i wsparcie także ze strony organu prowadzącego. Niedopuszczalne jest poddawanie trudnych środowisk szkolnych publicznym ocenom, negatywnym rankingom, ponieważ może to doprowadzić do ich całkowitego odizolowania i wycofania.

Pomimo nieznacznych zmian w postawach i zachowaniu uczniów na skutek realizacji programu, włocławski samorząd zamierza ponownie opracować program dla szkół Śródmieścia na rok szkolny 2012/2013. Będzie on zrealizowany niezależnie od dofinansowania, ponieważ wszyscy organizatorzy i współorganizatorzy działań w ramach projektu wierzą, że kropla drąży skałę.

Bożena El-Maaytah

Bożena El-Maaytah

Posiada 28-letni staż pracy na różnych stanowiskach związanych z oświatą – od nauczyciela po dyrektora Wydziału Edukacji. Nauczyciel dyplomowany.

W latach 1998–2008 wizytator Kuratorium Oświaty we Włocławku, później w Bydgoszczy – Delegatura we Włocławku. Od września 2008 r. Naczelnik Wydziału Oświaty Sportu i Turystyki, a następnie Dyrektor Wydziału Edukacji Urzędu Miasta Włocławek.

Jej nazwisko pochodzi od męża Jordańczyka, obecnie obywatela Polski, który także jest związany z oświatą – pracuje jako nauczyciel języka angielskiego.